Zbornik sudske prakse

MIŠLJENJE NEZAVISNOG ODVJETNIKA
MACIEJA SZPUNARA
od 10. ožujka 2016.[1]

Predmet C-12/15

Universal Music International Holding BV
protiv
Michaela Tétreaulta Schillinga,
Irwina Schwartza,
Josefa Broža

(zahtjev za prethodnu odluku koji je uputio Hoge Raad der Nederlanden (Vrhovni sud Nizozemske))

„Područje slobode, sigurnosti i pravde – Pravosudna suradnja u građanskim i trgovačkim stvarima – Uredba (EZ) br. 44/2001 – Članak 5. stavak 3. – Stvari koje se odnose na delikte ili kvazidelikte – Mjesto u kojemu se dogodio štetni događaj – Šteta koja je isključivo imovinska“

I – Uvod

1. Opće poznato je da se dodjeljivanje sudske nadležnosti u građanskim i trgovačkim stvarima, uvedeno Uredbom (EZ) br. 44/2001[2] temelji na općem pravilu iz članka 2. stavka 1. te uredbe prema kojem se osobama s domicilom u nekoj državi članici sudi pred sudovima te države članice i da se jedna od iznimki od tog pravila nalazi u članku 5. točki 3. Uredbe br. 44/2001, na temelju kojeg se, u stvarima koje se odnose na delikte, osobu s domicilom u državi članici može tužiti pred sudovima u drugoj državi članici u mjestu u kojemu se dogodio štetni događaj.

2. Ključno pitanje u ovom predmetu je može li imovinska šteta pretrpljena u jednoj državi članici zbog delikta u drugoj državi članici, sama po sebi, dovesti do uspostave sudske nadležnosti na temelju članka 5. točke 3. Uredbe br. 44/2001.

II – Pravni okvir

3. Članak 2. stavak 1. Uredbe 44/2001 propisuje:

„Uz poštovanje odredaba ove Uredbe, osobama s domicilom u nekoj državi članici sudi se pred sudovima te države članice, bez obzira na njihovo državljanstvo.”

1 — Izvorni jezik: francuski

2 — Uredba vijeća od 22. prosinca 2000. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 2001., L 12, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 30.)

4. Članak 5. te uredbe propisuje:

„Osoba s domicilom u državi članici može u drugoj državi članici biti tužena:

[…]

3) u stvarima koje se odnose na štetne radnje, delikte ili kvazidelikte, pred sudovima u mjestu u kojemu se dogodio štetni događaj ili bi se on mogao dogoditi;

[...]”

III – Činjenično stanje u glavnom postupku i prethodna pitanja

5. Universal Music International Holding BV (u daljnjem tekstu: Universal Music) je izdavačka kuća sa sjedištem u Baarnu (Nizozemska) koja je dio Universal Music Groupa, sa sjedištem u Sjedinjenim Američkim Državama. Universal Music International Ltd (u daljnjem tekstu: Universal Ltd) je društvo sestra društva Universal Music i također dio Universal Music Groupa.

6. Universal Ltd, B&M spol. s r. o. (u daljnjem tekstu: društvo B&M), društvo sa sjedištem u Češkoj Republici, kao i dioničari društva B&M su 1998. dogovorili da će jedno ili više društava iz te grupe, u svojstvu društva ili društava u tu svrhu konačno određenih u Universal Music Group, prvo kupiti 70 % dionica društva B&M, a zatim će preostale dionice kupiti u 2003. Cijene dionica su se trebale utvrditi u 2003. u trenutku kupnje tih preostalih 30 % dionica. Ti sporazumi sastavljeni su u pismu namjere u kojem je kao cilj određena prodajna cijena koja odgovara peterostrukoj prosječnoj godišnjoj dobiti društva B&M.

7. Ugovorne strane pregovarale su o prodaji i prijenosu 70 % dionica društva B&M i ugovoru o opciji kupnje za preostalih 30 %. Na zahtjev pravne službe Universal Music Groupa, ugovor o opciji kupnje dionica sastavio je češki odvjetnički ured Burns Schwartz International. Na kraju kolovoza 1998., pravna služba Universal Music Groupa, Burns Schwartz International i dioničari društva B&M razmijenili su osam nacrta ugovora. Universal Music određen je kao kupac u tijeku tih pregovora.

8. Universal Music, društvo B&M i njegovi dioničari sklopili su 5. studenoga 1998. ugovor o opciji kupnje dionica.

9. Iz spisa dostavljenog sudu proizlazi da izmjenu koju je predložila pravna služba Universal Music Groupa nije u cijelosti unio suradnik Burns Schwartz Internationala, što je dovelo do toga da se prodajna cijena povećala pet puta u odnosu na onu koja je planirana, s tim da je iznos te prodajne cijene nakon toga trebalo pomnožiti s brojem dioničara.

10. Kada je u kolovozu 2003. Universal Music ispunio svoju obvezu kupnje preostalih 30 % dionica od dioničara društva B&M i izračunao planiranu prodajnu cijenu, koja je iznosila 10 180 281 CZK (otprilike 313 770,41 eura) dioničari društva B&M zatražili su plaćanje cijene koja proizlazi iz formule iz ugovora o opciji kupnje dionica, koja je iznosila 1 003 605 620 CZK (otprilike 30 932 520,27 eura).

11. Universal Music i dioničari društva B&M odlučili su iznijeti spor pred arbitražnu komisiju, pred kojom su se nagodili 31. siječnja 2005. Universal Music je izvršavajući tu nagodbu platio iznos od 2 654 280,03 eura za preostalih 30 % dionica (u daljnjem tekstu: iznos iz nagodbe). Taj iznos iz nagodbe platio je virmanom s bankovnog računa koji ima u Nizozemskoj. Prijenos je izvršen u korist računa koji dioničari prodavatelji dionica društva B&M imaju u Češkoj.

12. Universal Music podnio je tužbu rechtbanku Utrecht (sudu u Utrechtu) kojom je tražio da se tuženicima solidarno naloži plaćanje 2 767 861,25 eura, uvećano za kamate i troškove na temelju njihove kvazideliktne odgovornosti. Taj zahtjev odgovara šteti za koju Universal Music tvrdi da ju je pretrpio zbog nepažnje suradnika Burns Schwartz Internationala pri sastavljanju teksta ugovora o opciji kupnje dionica. Traženi iznos štete sastoji se u razlici između, s jedne strane, planirane prodajne cijene, i s druge strane, iznosa iz nagodbe i troškova Universal Musica koji su za njega proizašli iz arbitraže i nagodbe.

13. Universal Music istaknuo je da je kao posljedicu radnji tuženika pretrpio „inicijalnu imovinsku štetu" u Nizozemskoj, s obrazloženjem da je platio iznos iz nagodbe i troškove u vezi s arbitražom i nagodbom iz svoje imovine koja se nalazi u Nizozemskoj, gdje ima sjedište.

14. M. T. Schilling i J. Brož, s domicilom u Rumunjskoj i Češkoj Republici, osporili su nadležnost nizozemskog suda s obrazloženjem da se plaćanje iznosa iz nagodbe i troškova iz imovine Universal Musica ne može smatrati inicijalnom imovinskom štetom nastalom u Nizozemskoj do koje je došlo zbog postupanja koje se odvilo u Češkoj Republici.

15. Presudom od 27. svibnja 2009., rechtbank Utrecht (sud u Utrechtu) proglasio se nenadležnim za odlučivanje o zahtjevu Universal Musica. Prema njegovu mišljenju, šteta koju ističe Universal Music bila je isključivo imovinska šteta koja je izravna posljedica štetnog događaja. Postavilo se pitanje može li se mjesto u kojem je nastala šteta, u tom slučaju Baarn, u sjedištu Universal Musica, smatrati mjestom štetnog događaja u smislu članka 5. točke 3. Uredbe br. 44/2001. Prema mišljenju rechtbanka Utrecht (suda u Utrechtu) to ne bi mogao biti slučaj jer ne postoji dovoljno poveznica koje bi dopustile pretpostavku da postoji nadležnost nizozemskog suda na temelju članka 5. točke 3. te uredbe.

16. Postupajući povodom žalbe Universal Musica, Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden (žalbeni sud iz Arnhem-Leeuwardena) je presudom od 15. siječnja 2013., potvrdio presudu rechtbanka Utrecht (suda u Utrechtu). U vezi s navedenim člankom 5. točkom 3. taj sud procijenio je da nije postojala posebno bliska veza između tužbe i suda pred koji je iznesen spor, koja predstavlja kriterij za primjenu članka 5. točke 3. Uredbe br. 44/2001. Sama činjenica da je iznos iz nagodbe trebalo snositi društvo sa sjedištem u Nizozemskoj nije dovoljna za uspostavu nadležnosti nizozemskog suda.

17. Universal Music podnio je protiv presude žalbenom sudu kasacijsku žalbu Hoge Raadu der Nederlanden. M. T. Schilling i J. Brož podnijeli su uvjetovanu kasacijsku protužalbu.

18. Sud koji je uputio zahtjev navodi da je Sud imao priliku odlučiti, u presudi Marinari [3], da se mjesto za koje oštećenik koji tvrdi da je u njemu pretrpio posljedičnu imovinsku štetu, koja je uslijedila nakon inicijalne štete koja je nastala u drugoj državi članici, ne može smatrati mjestom u kojem se dogodio štetni događaj, u skladu s člankom 5. točkom 3. Uredbe br. 44/2001.

19. Međutim, Sud još uvijek nije precizirao kriterij niti aspekt na temelju kojeg bi nacionalni sud mogao utvrditi postoji li inicijalna imovinska šteta, koja se također naziva osnovnom ili neposrednom imovinskom štetom, ili imovinskom štetom koja proizlazi iz ove posljednje ili se javlja kao njezina posljedica koja se također naziva posljedična ili izvedena šteta.

20. Sud nije naveo ni kriterij niti aspekt na temelju kojeg bi nacionalni sud trebao utvrditi mjesto nastanka ili navodnog nastanka imovinske štete, neposredne ili izvedene.

3 — C-364/93, EU:C:1995:289

21. Prema mišljenju Hoge Raada der Nederlanden (Vrhovni sud Nizozemske), također se postavlja pitanje je li, i u kojoj mjeri, nacionalni sud pozvan ocijeniti je li nadležan za postupanje u tom predmetu na temelju Uredbe br. 44/2001 te je li obvezan utemeljiti svoju procjenu na pripadajućim navodima podnositelja zahtjeva ili tužitelja, ili mora ocijeniti i ono što je naveo tuženik kako bi osporio te navode.

22. U tim je okolnostima sud koji je uputio zahtjev odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1) Treba li članak 5. [točku] 3. Uredbe (EZ) [br. 3/2001] tumačiti na način da ‚mjestom u kojemu se dogodio štetni događaj' treba smatrati mjesto u državi članici u kojem je šteta nastala ako se ta šteta sastoji isključivo od imovinske štete koja je izravna posljedica delikta koji se dogodio u drugoj državi članici?

2) U slučaju pozitivnog odgovora na prvo pitanje:

   a) Na temelju kojeg kriterija ili kojih aspekata nacionalni sudovi trebaju prilikom ispitivanja svoje nadležnosti u skladu s člankom 5. [točkom] 3. Uredbe br. 44/2001 odrediti postoji li u tom slučaju imovinska šteta koja je izravna posljedica delikta (‚inicijalna imovinska šteta' ili ‚neposredna imovinska šteta'), ili imovinska šteta koja je posljedica inicijalne štete koja je nastala na drugom mjestu, odnosno šteta koja je proizašla iz druge štete koja je nastala na drugom mjestu (‚posljedična šteta' ili ‚izvedena imovinska šteta')?

   b) Na temelju kojeg kriterija ili kojih aspekata nacionalni sudovi trebaju prilikom ispitivanja svoje nadležnosti u skladu s člankom 5. točkom 3. Uredbe br. 44/2001 odrediti gdje je imovinska šteta – bilo pri tome riječ o izravnoj ili o izvedenoj imovinskoj šteti – u tom slučaju nastala ili se smatra da je nastala?

3) U slučaju potvrdnog odgovora na prvo pitanje: treba li Uredbu br. 44/2001 tumačiti tako da su nacionalni sudovi – koji trebaju prosuditi jesu li nadležni u ovom slučaju – prema toj uredbi prilikom svoje ocjene dužni polaziti od navoda podnositelja zahtjeva odnosno tužitelja koji su relevantni u tom kontekstu ili tako da su ti sudovi dužni ocijeniti i ono što je naveo tuženik kako bi osporio te navode?"

23. Tužitelj u glavnom postupku, M. T. Schilling i J. Brož, grčka vlada kao i Europska komisija podnijeli su očitovanja i saslušani su na raspravi održanoj 25. studenoga 2015.

IV – Analiza

A – *Uvodne napomene*

24. U ovom mišljenju navodim praksu suda u vezi s Konvencijom od 27. rujna 1968. o nadležnosti i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima [4], kako je izmijenjena Konvencijama o pristupanju novih država članica toj Konvenciji (u daljnjem tekstu „Briselska konvencija"), s obzirom na to da, jer je Uredba br. 44/2001 zamijenila Briselsku konvenciju, tumačenje koje je Sud dao u odnosu na odredbe te konvencije vrijedi i za odredbe navedene uredbe u dijelu u kojem se odredbe tih akata mogu smatrati istovjetnima [5]. Naime, tekst odredbe ključne za ovaj predmet, odnosno

4 — SL 1972., L 299, str. 32.

5 — Presuda TNT Express Nederland (C-533/08, EU:C:2010:243, t. 36. i navedena sudska praksa)

članak 5. točka 3. Uredbe br. 44/2001, gotovo je identičan tekstu odgovarajuće odredbe Briselske konvencije, od koje je preuzela strukturu. S obzirom na tu istovjetnost, treba se pobrinuti da se, u skladu s uvodnom izjavom 19. Uredbe br. 44/2001, osigura kontinuitet u tumačenju tih dvaju instrumenata [6].

B – *Prvo pitanje*

25. Svojim prvim pitanjem, sud koji je uputio zahtjev pita treba li članak 5. točku 3. Uredbe br. 44/2001 tumačiti na način da „mjestom u kojemu se dogodio štetni događaj" treba smatrati mjesto u državi članici u kojem je šteta nastala ako se ta šteta [7] sastoji isključivo od imovinske štete koja je izravna posljedica delikta koji se dogodio u drugoj državi članici.

26. Sud koji je uputio zahtjev u biti želi znati ispunjava li imovinska šteta pretrpljena u jednoj državi članici kriterij dovoljne poveznice za utvrđivanje nadležnog suda u skladu s člankom 5. točkom 3. Uredbe br. 44/2001.

27. Upravo odstupajući od temeljnog načela određenog u članku 2. stavku 1. Uredbe br. 44/2001 o dodjeljivanju nadležnosti sudu države članice u kojoj tuženik ima domicil, poglavlje II. odjeljak 2. navedene uredbe propisuje određen broj slučajeva dodjeljivanja posebne nadležnosti, među kojima je i ona iz članka 5. stavka 3. navedene uredbe [8]. Budući da je sudska nadležnost mjesta u kojemu se dogodio štetni događaj ili bi se on mogao dogoditi pravilo posebne nadležnosti [9], treba ga samostalno i usko tumačiti te nije dopušteno tumačenje kojim se prekoračuje slučajeve koji su izrijekom utvrđeni u toj uredbi [10].

28. Iz ustaljene sudske prakse proizlazi da se glavni razlog posebnog pravila nadležnosti navedenog u članku 5. točki 3. Uredbe br. 44/2001 temelji na postojanju posebno bliske veze između spora i sudova mjesta u kojemu se dogodio štetni događaj, koja opravdava dodjeljivanje nadležnosti tim sudovima radi pravilnog suđenja i procesne ekonomije [11]. Naime, sud mjesta u kojemu se dogodio štetni događaj obično je najprimjereniji za odlučivanje, među ostalim, zbog blizine spora i radi lakšeg izvođenja dokaza [12].

29. Članak 5. točka 3. Uredbe br. 44/2001 propisuje da osoba s domicilom u državi članici može u drugoj državi članici biti tužena u stvarima koje se odnose na delikte, pred sudovima u mjestu u kojemu se dogodio *štetni događaj* ili bi se on mogao dogoditi.

30. Primjećujem da ta odredba ni na koji način ne govori o *šteti* ili *gubitku*, već o *štetnom događaju*. Stoga se članak 5. točka 3. Uredbe br. 44/2001 primarno ne odnosi na štetu, već događaj zbog kojeg nastaje šteta. Čini mi se da je logika te odredbe jasna: sudac u mjestu gdje je šteta doista prouzročena se nalazi u položaju koji najbolje omogućuje izravno utvrđivanje činjenica, saslušavanje svjedoka i poduzimanje svih postupovnih mjera.

6 — Vidjeti, također, u dijelu koji se konkretno odnosi na članak 5. točku 3. Uredbe br. 44/2001, presudu Zuid-Chemie (C-189/08, EU:C:2009:475, t. 19.).

7 — Da bi se izbjegla svaka mogućnost dovođenja u zabludu, želim naglasiti da između pojmova „préjudice" i „dommage" nema razlike u ovom mišljenju.

8 — Vidjeti, na primjer, presude Coty Germany (C-360/12, EU:C:2014:1318, t. 44.) i Melzer (C-228/11, EU:C:2013:305, t. 23.).

9 — Vidjeti, osobito, presude Holterman Ferho Exploitatie i dr. (C-47/14, EU:C:2015:574, t. 72.); CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, t. 37) i Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, t. 43.).

10 — Vidjeti, osobito, presude Coty Germany (C-360/12, EU:C:2014:1318, t. 45.) i Melzer (C-228/11, EU:C:2013:305, t. 24.).

11 — Vidjeti osobito presudu Zuid-Chemie (C-189/08, EU:C:2009:475, t. 24. i navedenu sudsku praksu).

12 — Presuda Zuid-Chemie (C-189/08, EU:C:2009:475, t. 24. i navedena sudska praksa)

31. S tim u vezi, dobro je poznato da Sud, nakon predmeta u kojem se odlučivalo o načelima povodom kojeg je donesena presuda Bier, odnosno „Mines de potasse d'Alsace” [13], tumači pojam „mjesto u kojem se dogodio štetni događaj” na način da obuhvaća dva različita mjesta, mjesto na kojem je nastala šteta [14] i mjesto uzročnog događaja [15] koji je doveo do nastanka te štete [16].

32. U dijelu koji se odnosi na imovinsku štetu, Sud je odlučio u presudi Marinari [17] da pojam „mjesto u kojem se dogodio štetni događaj” ne obuhvaća mjesto za koje oštećenik tvrdi da je u njemu pretrpio štetu koja je posljedična u odnosu na inicijalnu štetu koja je nastala i koju je on pretrpio u drugoj državi članici [18]. U ovom slučaju, podnositelj zahtjeva podnio je podružnici banke u Ujedinjenoj Kraljevini snop zadužnica koje su zaposlenici banke odbili vratiti, te su istodobno obavijestili policiju o postojanju tih naloga, s tim da su izjavili da smatraju da su sumnjivog podrijetla, što je dovelo do uhićenja podnositelja zahtjeva i zaplijene zadužnica. Nakon što ga je na slobodu pustio engleski sud, podnositelj zahtjeva podnio je tužbu talijanskom sudu da bi se banci naložilo da naknadi štetu koju su prouzrokovali njezini zaposlenici. Tužbom se tražila isplata protuvrijednosti zadužnica i naknada štete koju je podnositelj zahtjeva pretrpio zbog toga što je bio lišen slobode, kao i zbog raskida više ugovora i povrjeđivanja njegova ugleda.

33. U predmetu u glavnom postupku o ugovoru koji sadrži klauzulu s greškom pregovaralo se u Češkoj Republici tamo gdje je i sklopljen. Prava i obveze stranaka definirane su u toj državi članici, uključujući obvezu da Universal Music za preostalih 30 % dionica plati iznos koji je viši od onoga inicijalno predviđenog. Ta ugovorna obveza, koju ugovorne strane nisu imale namjeru stvoriti, nastala je u Češkoj Republici. Stoga je obveza na plaćanje cijene veće od dogovorene postala nepovratna i nezamjenjiva u toj državi članici i tu je, prema mojem mišljenju, nastala šteta.

34. Ta tvrdnja podrazumijevala bi da prvo i drugo pitanje postaju hipotetska, jer se, u skladu s ustaljenom sudskom praksom, „mjesto u kojem se dogodio štetni događaj” nalazi u Češkoj Republici.

35. Sud koji je uputio zahtjev međutim tvrdi da u sudskoj praksi Suda nije našao odgovor na pitanje može li samo imovinska šteta predstavljati „Erfolgsort” i tako dovesti do uspostave nadležnosti na temelju članka 5. točke 3. Uredbe br. 44/2001. Drugim riječima, sud koji je uputio zahtjev pita se postoji li nadležnost na temelju naprijed navedene odredbe u slučaju kada nije već postojala inicijalna šteta kao u predmetu u kojem je donesena presuda Marinari [19].

36. Podredno i u takvom slučaju, ključno je stoga pitanje vrijedi li stav suda u predmetu Mines de potasse d'Alsace [20] – prema kojem pojam „mjesto u kojem se dogodio štetni događaj” obuhvaća dva mjesta – također i kada je šteta isključivo imovinska.

37. Mislim da nije tako.

13 — 21/76, EU:C:1976:166

14 — Prema njemačkoj pravnoj znanosti zvan „Erfolgsort”

15 — Prema njemačkoj pravnoj znanosti zvan „Handlungsort”

16 — 21/76, EU:C:1976:166, t. 24. Vidjeti također presude Zuid-Chemie (EU:C:2009:475, t.23.) i Kainz (C-45/13, EU:C:2014:7, t. 23.).

17 — C-364/93, EU:C:1995:289

18 — Vidjeti presudu Marinari (C-364/93, EU:C:1995:289, t. 21.).

19 — C-364/93, EU:C:1995:289

20 — 21/76, EU:C:1976:166

38. Kada se radi o imovinskoj šteti, odnosno o šteti koja se sastoji samo u umanjenju financijskih sredstava [21], ne smatram da je pojam „Erfolgsort" potpuno prikladan [22]. U određenim situacijama, ne može se razlikovati pojmove „Handlungsort" i „Erfolgsort". U svrhu utvrđivanja postojanja određenog „Erfolgsorta", u takvoj situaciji sve će ovisiti o pitanju gdje se nalaze financijska sredstva, što se uobičajeno podudara s mjestom domicila, a u slučaju pravne osobe, mjestom sjedišta. Ta okolnost često je nasumična i vezana je uz razmatranja koja ni na koji način nisu povezana s činjenicama u predmetu.

39. Stoga bih bio oprezan u vezi s primjenom sudske prakse iz presude Mines de potasse d'Alsace [23] na situaciju u kojoj je šteta imovinske prirode. Kako je Komisija ispravno istaknula u svojim očitovanjima, Sud u presudi Mines de potasse d'Alsace [24] nije priznao mogućnost da podnositelj zahtjeva izabere između mjesta na kojem je nastala šteta i mjesta gdje se dogodio uzročni događaj koji je doveo do nastanka štete da bi se proširila mogućnost odstupanja od općeg pravila. Razlog za takvu odluku Suda je potreba da se ostane što bliže činjenicama u sporu i da se odredi sud koji nabolje može riješiti spor, i, u tom kontekstu, najracionalnije organizirati postupak, na primjer izvodeći dokaze i saslušavajući svjedoke.

40. Kako smo zaključili gore u tekstu, svi elementi koji sudu omogućuju racionalno organiziranje postupka nalaze se stoga u Češkoj Republici.

41. Drugim riječima, u svrhu dobrog sudovanja i procesne ekonomičnosti, činjenica da je iznos iz nagodbe snosilo društvo iz Nizozemske nije sama po sebi dostatna za uspostavu sudske nadležnosti.

42. Ne smatram da analiza sudske prakse Suda dovodi u pitanje ovaj pristup.

43. Osim toga, u predmetu u kojem je donesena presuda Kronhofer [25], oštećenik, koji je imao sjedište u Austriji, odgovorio je na ponudu koja se odnosila na otvaranje računa u Njemačkoj, na koji je prenio određena sredstva. Sud je presudio da članak 5. točku 3. Briselske konvencije treba tumačiti na način da se izričaj „mjesto u kojemu se dogodio štetni događaj" ne odnosi na mjesto domicila podnositelja zahtjeva kao mjesto u kojem se nalazi „pretežiti dio njegove imovine" samo zato što je ondje pretrpio financijsku štetu zbog gubitka dijelova imovine do kojeg je došlo i koji je pretrpio u drugoj državi ugovornici [26]. Ta tvrdnja je uvjerljiva jer je to mjesto prije svega nasumično i nije pouzdan kriterij za stvaranje poveznice.

44. U predmetu u kojem je donesena presuda Kolassa [27], ulagač je u svojoj vlastitoj zemlji, Austriji, uložio jasno definirani iznos u banku. Sud smatra da je šteta nastala na mjestu gdje ju je ulagač pretrpio [28], odnosno u Austriji. Prema mišljenju Suda nadležnost je uspostavljena na temelju članka 5. točke 3. Uredbe br. 44/2001 [29].

21 — „Vermogensschade" u terminologiji suda koji je uputio zahtjev.

22 — Ishod je očito drugačiji ako je nad imovinom samom po sebi izvršen deliktni čin. Smatram da je u takvoj situaciji bez sumnje jasno da „Erfolgsort" svakako može biti mjesto gdje je pretrpljena imovinska šteta. Vidjeti u tom smislu također, Mankowski, P., u Magnus, U. i Mankowski, P., Brussels Ibis Regulation- Commentary,Verlag Dr. Otto Schmidt, Köln, 2016, čl. 7., t. 328.

23 — 21/76, EU:C:1976:166

24 — 21/76, EU:C:1976:166

25 — C-168/02, EU:C:2004:364

26 — Presuda Kronhofer (C-168/02, EU:C:2004:364, t. 21.)

27 — C-375/13, EU:C:2015:37

28 — Presuda Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, t. 54.)

29 — Presuda Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, t. 57.)

45. Smatram da se međutim iz tog predmeta ne može izvesti opće pravilo prema kojem bi imovinska šteta bila dovoljan kriterij za stvaranje poveznice u svrhu gore navedene odredbe. Činjenice iz predmeta u kojem je donesena presuda Kolassa [30] bile su posebne naravi. Tuženik u tom predmetu, britanska banka, objavio je prospekt u vezi s financijskim certifikatima o kojima se radilo u Austriji [31], a austrijska banka je ta koja je (pre)prodala te certifikate.

46. U predmetu u kojem je donesena presuda CDC Hydrogen Peroxide, u vezi s pravom tržišnog natjecanja, gdje su se oštećenici nalazili u više država članica, Sud je priznao da ta različita mjesta mogu služiti kao poveznice [32]. Sud je presudio da „[što se] tiče štete koja se sastoji od dodatnih troškova plaćenih zbog umjetno visoke cijene […], to mjesto se može identificirati samo pojedinačno za svaku navodnu žrtvu te se nalazi, u načelu, tamo gdje je sjedište oštećenika" [33].

47. Ne mislim da se ta tvrdnja može smatrati općim pravilom prema kojem sjedište oštećenog poduzetnika predstavlja mjesto gdje je nastala šteta. Suprotno tomu, ta tvrdnja se u takvom kontekstu još može objasniti posebnim okolnostima tog predmeta, u kojem je šteta nanesena velikom broju osoba. Stoga nije bilo moguće identificirati jedinstveno mjesto kada je riječ o mjestu u kojem je sklopljen zabranjeni sporazum, te stoga niti mjesto uzročnog događaja. Nadalje, mislim da se sjedište društva preklapa s mjestom obavljanja njegovih ekonomskih aktivnosti.

48. Ukratko, ne vidim kako bi se na temelju članka 5. točke 3. Uredbe br. 44/2001 mogla uspostaviti sudska nadležnost suda koji se nalazi u državi članici s kojom spor ima samo jednu poveznicu, a to je činjenica da je oštećenik tamo pretrpio imovinsku štetu.

49. Stoga predlažem da se na prvo pitanje odgovori na način da članak 5. točku 3. Uredbe br. 44/2001 treba tumačiti na način da se „mjestom u kojemu se dogodio štetni događaj", kada ne postoje druge poveznice, ne treba smatrati mjesto u državi članici u kojem je šteta nastala ako se ta šteta sastoji isključivo od imovinske štete koja je izravna posljedica delikta koji se dogodio u drugoj državi članici.

50. S obzirom na ovaj prijedlog, nije više potrebno razmatrati drugo pitanje.

C – *Treće pitanje*

51. Trećim pitanjem, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 5. točku 3. Uredbe br. 44/2001 tumačiti na način da nacionalni sudac koji je pozvan ocijeniti je li nadležan na temelju te odredbe mora utemeljiti svoju ocjenu na navodima koje je iznio podnositelj zahtjeva, ili taj sudac mora ocijeniti i ono što je naveo tuženik kako bi osporio te navode.

52. Čak i ako se sud koji je uputio zahtjev ovo pita samo u slučaju pozitivnog odgovora na prvo pitanje, smatram da na ovo pitanje treba odgovoriti, s obzirom na to da se radi o općenitom pitanju u vezi s ocjenom nadležnosti, a ne samo o pitanju je li postojanje imovinske štete dovoljno za uspostavljanje nadležnosti.

30 — C-375/13, EU:C:2015:37

31 — Vidjeti također moje mišljenje u predmetu Kolassa (C-375/13, EU:C:2014:2135).

32 — C-352/13, EU:C:2015:335 (t. 52.)

33 — Presuda CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335)

53. Prije svega, valja podsjetiti [34] da se sudska nadležnost određuje autonomnim pravilima Uredbe br. 44/2001, dok se o meritumu predmeta odlučuje prema mjerodavnom nacionalnom pravu utvrđenom pravilima o sukobu zakona u odnosu na ugovorne [35] ili izvanugovorne obveze [36].

54. Smatram da nam postojeća sudska praksa već daje nekoliko smjernica za odgovor na to pitanje.

55. Uredba br. 44/2001 ne uređuje opseg obveze nadzora koju nacionalni sudovi imaju prilikom provjere svoje nadležnosti. Iz ustaljene sudske prakse proizlazi da predmet Briselske konvencije nije bio samo ujednačavanje postupovnih pravila država ugovornica, nego i raspodjela sudske nadležnosti za rješavanje sporova u građanskim i trgovačkim stvarima u odnosima između država ugovornica te olakšavanje ovrhe sudskih odluka [37]. Iz ustaljene sudske prakse također proizlazi da što se tiče postupovnih pravila, valja uputiti na mjerodavna nacionalna pravila suda pred koji je iznesen spor, pod uvjetom da primjena tih pravila ne umanjuje koristan učinak Briselske konvencije [38].

56. Tako je Sud presudio da se tužitelj može pozvati na nadležnost suda mjesta izvršenja ugovora prema članku 5. točki 1. Briselske konvencije iako je sklapanje ugovora – koji je u osnovi spora među strankama – bilo sporno [39]. Sud je također pojasnio da je u skladu s duhom pravne sigurnosti da nacionalni sud pred koji je iznesen spor može utvrditi svoju nadležnost na osnovi pravila navedene konvencije a da se ne mora upuštati u ispitivanje merituma predmeta [40].

57. Sud je odlučio da tijekom provjere međunarodne nadležnosti sud pred koji je iznesen spor ne ocjenjuje ni dopuštenost ni osnovanost zahtjeva za negativno utvrđivanje prema pravilima nacionalnog prava, već samo utvrđuje poveznice s državom suda koje potvrđuju njegovu nadležnost na temelju članka 5. točke 3. Uredbe br. 44/2001 [41]. Sud je također smatrao da, što se tiče primjene članka 5. točke 3. Uredbe br. 44/2001, sud pred koji je iznesen spor može navode podnositelja zahtjeva koji se odnose na pretpostavke deliktne ili kvazideliktne odgovornosti smatrati utvrđenima isključivo radi provjere svoje nadležnosti na temelju te odredbe [42]. Naposljetku, presudio je da, u okviru provjere nadležnosti prema Uredbi br. 44/2001, ne treba provesti opsežan dokazni postupak o spornim činjenicama koje su važne kako za pitanje nadležnosti tako i za osnovanost istaknutog zahtjeva, a sud pred koji je iznesen spor slobodno može ispitati svoju međunarodnu nadležnost na temelju svih informacija kojima raspolaže, uključujući eventualna tuženikova osporavanja [43].

58. Stoga predlažem da se na treće pitanje odgovori na način da, kako bi utvrdio svoju nadležnost na temelju odredaba Uredbe br. 44/2001, sud pred koji je iznesen spor mora ocijeniti sve elemente kojima raspolaže, uključujući, kada je to potrebno, i ono što je naveo tuženik.

34 — Vidjeti također moje mišljenje u predmetu Kolassa (C-375/13, EU:C:2014:2135, t. 69.).

35 — Uredba (EZ) br. 593/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. lipnja 2008. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze (Rim I) (SL L 177, str. 6.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 6., str. 109.).

36 — Uredba (EZ) br. 864/2007Europskog parlamenta i Vijeća od 11. srpnja 2007. o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze (Rim II) (SL L 199, str. 40.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 6., str. 73.)

37 — Vidjeti u tom smislu presude Shevill i dr. (C-68/93, EU:C:1995:61, t. 35.); Italian Leather (C-80/00, EU:C:2002:342, t. 43.), kao i DFDS Torline (C-18/02, EU:C:2004:74, t. 23.).

38 — Presude Hagen (C-365/88, EU:C:1990:203, t. 19. i 20.), kao i Shevill i dr. (C-68/93, EU:C:1995:61, t. 36.)

39 — Presuda Effer (38/81, EU:C:1982:79, t. 8.)

40 — Presuda Benincasa (C-269/95, EU:C:1997:337, t. 27.)

41 — Presuda Folien Fischer i Fofitec (C-133/11, EU:C:2012:664, t. 50.)

42 — Presuda Hi Hotel HCF (C-387/12, EU:C:2014:215, t. 20.)

43 — Presuda Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, t. 65.)

V – Zaključak

59. S obzirom na prethodna razmatranja, predlažem Sudu da na prethodna pitanja koja je uputio Hoge Raad der Nederlanden (Vrhovni sud Nizozemske) odgovori na sljedeći način:

1. Članak 5. točku 3. Uredbe Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima treba tumačiti na način da „mjestom u kojemu se dogodio štetni događaj”, kada ne postoje druge poveznice, ne treba smatrati mjesto u državi članici u kojem je šteta nastala ako se ta šteta sastoji isključivo od imovinske štete koja je posljedica delikta koji se dogodio u drugoj državi članici.

2. Kako bi utvrdio svoju nadležnost na temelju odredaba Uredbe br. 44/2001, sud pred koji je iznesen spor mora ocijeniti sve elemente kojima raspolaže, uključujući kada je to potrebno i ono što je naveo tuženik.